

for rædselsvækkende kræfter har kunnet 'tale' til et folk, som aldrig havde haft et egentligt opgør med feudale magtrelationer, 3) det eisensteinske cinematografiske repræsentationssystem, som med sin konfliktuelle subjektpositionering har kunnet tale til et folk, som søgte efter nye pejlepunkter i deres selvforståelse (den unge socialisme), 4) det avantgardistiske 'repræsentationssystem', som har arvet fra det eisensteinske både med hensyn til udtryksfigurer og med hensyn til en søgende identitet (den sene kapitalisme), og endelig 5) dybdefocus- og sekvensindstillingsæstetikken, som Toft vælger at betragte som et sæt af overhistoriske udtryksfigurer snarere end som et selvstændigt repræsentationssystem. F.eks. kan det både etablere en dramatisering af subjektpositioneringen i den klassiske analytiske montage og en konfliktualisering af subjektpositioneringen indenfor eisensteinske udtryksfigurer.

Ja, sådan! Ikke småting, vel? Der er gevaldigt mange spændende perspektiver i Jens Tofts arbejde. Lad os se på nogle af dem.

For det første overvinder Toft den traditionelle modsætning mellem form og indhold, som er specielt vanskelig at overvinde for de levende billeders vedkommende, fordi de er så 'gennemsigtige'. Filmen er ikke lænere et 'hylster' for ideologi, men et sted, hvor tegn i produktive processer manifesterer ideologi. Selve tegnet betragtes nu som materiel faktor i en materiel praksis som sammen med og på baggrund af andre materielle praksisser i samfundet producerer ideologi forstået som subjektpositionering.

For det andet er den traditionelle adskillelse mellem indholdsanalyse og æstetisk analyse ophævet: det er i samsningen af faktisk og positivt eksisterende udtryksfigurer og -strukturer i proces, at vi producerer indhold og reguleres heraf (ideologisk). Visueliteten er for alvor ved at komme på plads.

For det tredje er det ad denne vej blevet muligt at præcisere forbindelsen mellem et givet filmsprog og dets kulturelle sammenhæng ved at indplacere filmreceptionens helt konkrete sanssemæssige genstand (udtryksfigurer og -strukturer) som materiel praksis i en dialektisk relation til øvrige sociale, materielle praksisser. Her ved er det idealistiske og spekulative ved megen semiologisk og anden indholdsanalytisk ideologianalyse overvundet.

Alt dette har været på tapetet i forbindelse med de visuelle medier i mere end ti år, men det er i sammenhæng med Jens Tofts arbejde især Deleuzes arbejde, som det er interessant at sammenligne med. Ligeså forskellige de to arbejder er i deres teoretiske udgangspunkt og vokabular, ligeså parallelle er på et vist niveau mange af deres erkendelser og de teoretiske perspektiver i deres bidrag. Forskellene består især i, at mens Toft især arbejder sig frem indefra Metz og semiologien mod en bestemmelse af filmtegnetets sansekonkrete grundlag for betydningsproduktionen, angriber Deleuze dette grundlag direkte og afviser på denne baggrund udefra - og noget summarisk - den metzske filmsemiologi. For så vidt forholder de sig som yin og yang, til det samme niveau i filmen, som altså netop er dette sansekonkrete grundlag for betydningsproduktionen, hvorved det kommer til at tegne sig for den videre forskning med dobbelt tydelighed. Tilsammen tegner de semiologiens og lingvistikens grænser i forhold til filmsproget meget tydeligt op til fordel for indsigten i filmsprogets 'natur', Jens Toft indefra, hvorved filmsproget finder en begrebsligt stringent tegnvidenskabelig bestemmelse, og Deleuze udefra, hvorved filmsproget meget detaljeret og nuanceret mærkes af for de fleste af dets konkrete manifestationer i udtryksfigurer og -strukturer (med tilhørende erkendelsespotentialer). Disse to bestræbelser synes lige vigtige, og det forekommer mig, at de i dialog med hinanden vil kunne producere nye og afgørende teoretiske erkendelser.

Skulle man komme med indvendinger imod Tofts arbejde, måtte de nok komme til at handle om det abstraktionsniveau, som i mine øjne bliver lidt for meget af det gode sådan cirka der, hvor Althussers ideologibegreb kobles til filmens ideologiske funktion, hvorefter de konkrete cinematografiske repræsentationssystemer placeres lige lovligt højt i abstraktionernes lammeskyer. Et enkelt lille ord kunne måske have gjort underværker. Jeg gentager fra et allerede anført citat: "Det er nemlig min hovedhypotese i hele dette arbejde, at der, hvor ideologien har sit 'sted', ikke (her mangler så i mine øjne ordet, blot, FSS) er i temaerne, i det filmen 'handler om' eller i det, der eksplicit bliver sagt i en film,..." (s.96). Ideologien må nødvendigvis også have sin plads i temaerne osv. Udsigelsesforholdene kommer i for høj grad til at blive enerådende for ideologiens filmiske interpellation af subjektet. I det klassificerende og socialhistorisk relaterende femte kapitel tenderer definitionerne derfor også imod at blive en tand for generelle.

Det er måske lidt ved siden af det rimelige at komme med sådanne indvendinger, for der ligger heri et underforstået krav om en bog i to bind i stedet for et. Hvilket gør det relevant at vende tilbage til indledningen, hvor jeg omtalte den internationale standard ved Jens Tofts arbejde. "Filmsprog, subjekt, samfund" er en banebrydende udvikling af en generel skitse for en solid semiotisk og socialhistorisk videnskab om filmsproget, men for at give denne skitse den tyngde, der skal til for at få dens pointer frem til et bredere publikum og til et eventuelt eksportmarked vil det nok være formålstjenligt at få udfyldt skitsen med en række mere konkrete analyser. Tofts afsluttende bemærkninger peger da også i denne retning, og mange af de mere konkrete analyser ligger allerede klar fra hans hånd. Nogle af disse er under udgivelse i følejonform i TRYLLELYGTEN. Det ville være spændende at se disse ting redigeret sammen og forbundet med de

erfaringer, Toft har tilegnet sig gennem de Deleuze-studier, der blandt andet har optaget ham det sidste års tid.

Birgitte Tufte og Else Fabricius Jensen, red.: Ungdomsflimmer?
Ny ungdom - nye medier, Dansk lærerforeningen 1987, 103 s., kr. 70,-.

Anmeldt af: Birgitte Holm Sørensen, Seminarieadjunkt ved Jonstrup Statsseminarium.

I indledningen til antologien står, at bogen er skrevet i håbet om dels at bidrage til diskussionen om TV-kulturens betydning og funktion for unge i dag og i fremtiden og dels at bidrage til at billedmedierne bliver taget alvorligt og inddraget i undervisningssammenhænge. Indholdet af artiklerne og sammensætningen af disse i denne antologi inspirerer tydeligt til begge dele.

I de to første artikler rettes blikket mod udlandet: USA og Tyskland. I "15.000 timer i TV-skærmens skær" beskriver Kim Schrøder unges TV-forbrug i USA og som det væsentligste fokuserer han på de unges foretrukne TV-programmer og serier, og reflekterer over, hvordan indholdet og de formelle elementer hele tiden er under udvikling. Artiklen er væsentlig, fordi vi gennem film og TV-programmer hele tiden er udsat for en ungdomskulturel påvirkning fra USA.

Perspektivet bag Helle Alrøs artikel "Mer action" er, at unge i Danmark har eller meget snart vil få mulighed for at se Vesttysk TV. Hun behandler rammeprogrammerne omkring reklamerne, som ligger i det tidsrum, hvor flest unge ser TV.

Anne Jerslev og Vibeke Pedersen peger i artiklen "Det mandlige spejl" på behovet for flere film om pigers liv - og kvindelige instruktører! Indledningsvis gøres der kort opmærksom på dominansen af drenge/mande-temaer i danske og amerikanske ungdomsfilm. To film, hvor piger har fremtrædende roller, analyseres. Det drejer sig om den amerikanske "Pretty in pink" og den danske "Tro, håb og kærlighed", og meget relevant sættes der spørgsmålstegn ved de muligheder for identifikation, som tilbydes piger gennem disse film.

Ungdomsredaktionens udsendelsesrække "Rapport fra en baggård" er udgangspunkt for Mette Ewalds analyse af dansk ungdoms-TV. Analysen koncentrerer sig om udsendelsernes distance til det etablerede selvhøjtidelige TV ved at bryde med de etablerede TV-koder og TV-genrer. Desuden vurderes udsendelserne mht. gennemslagskraft og appel til unge, ligesom der gøres overvejelser over de receptionsformer udsendelserne lægger op til.

Ved at fokusere på de særlige oplevelsesformer, som musikvideoen appellerer til, kommer Benny Bang Carlsen i artiklen "Magien i rockvideoen" ind på den historiske ændring af sanseoplevelsen. Analysens pointe er, at musikvideoens ophobning af sanseindtryk, som ikke relateres til hinanden og hvis mening forbliver i det uvisse, udvikler læreprocesser, som kan siges at forberede de unges integration i den elektroniske tidsalder.

I forbindelse med unges forbrug af billedmedier er det væsentligt at være opmærksom på sansemådernes ændring, ligesom det er vigtigt at rette blikket mod den følelsesmæssige udvikling. Birgitte Tufte peger i sin artikel "TV og følelserne" på, hvorledes unge i deres søgebevægelser anvender TV og video til at finde svar på følelsesmæssige spørgsmål, - spørgsmål som meget ofte udgrænses i det rationelt prægede skolesystem. Desuden giver hun bud på en undervisningsmetode, hvor det produktive og analytiske indgår i en vekselvirkning.

Unge selvproduktion er emnet for de to sidste artikler, som meget fint afslutter antologien, idet der peges på de muligheder, der ligger i lokalregie for at komme til orde gennem videomediet. Hans Bang, som er leder af videoworkshoppen i Haderslev, beskriver nogle videoproduktionsprojekter, som unge har deltaget i. Gitte Thiesen fortæller i sin artikel om Mediecentret for unge i Århus, som omfatter videoproduktionsselskab, egen radiostation, ungdomsavis, musikformidlingskontor, fotogruppe, galleri og forlag.

"Ungdomsflimmer" er et prisværdigt initiativ og absolut anbefalelsesværdigt. Den er godt redigeret med artikler, der fokuserer på væsentlige aspekter i forbindelse med medier og unge. Den er letlæselig og henvender sig bredt til undervisere indenfor ungdomssektoren, politikere og forældre.

Gunnar Witt, red.: Video et ungt medie - de unges medie, Unge Pædagoger 1987, 114 s., kr. 129,-.

Anmeldt af: Lisbet Ryge Winsløw, folkeskolelærer i Ballerup.

Bogen er en antologi, der kommer bredt, rundt om emnet 'video'. Bogen er skrevet til brug for voksne, der har med unge at gøre, - de unge, som ser mange videofilm.

Det overordnede spørgsmål i bogen er: 'Hvordan får vi de unge til at se 'ordentlige' film, og at lære at vælge og fravælge'? Heldigvis slipper man i denne antologi for den løftede pegefinger på de unges vegne, og bogen kommer på en nuanceret måde rundt om problemet.

Første artikel 'Et åbent vindue' af Kaare Schmidt, er i første omgang en beskrivelse af den tekniske udvikling med mange detaljer. Den behandler det indholdsmæssige, distributionen, økonomien, det globale og nationale aspekt samt finkultur i forhold til populærkultur. Kaare Schmidt slutter sin artikel med følgende:

tilstedeværelsen af gode film inden for alle genrer - ikke blot noget for enhver smag, men noget godt for enhver smag - det afhænger af filmpublikums egen indsigt. I sidste ende får vi de film, vi har fortjent.

Når man beskæftiger sig med undervisning i billedmedier, er det med ønsket om at give eleverne indsigt, vidnen men også nydelsen af de levende billeder, så de bedre vil være i stand til at vælge.

I artiklen 'Video - et mønster af billeder' kommer Bruno Ingemann ind på musikvideoernes udtryksformer, som ligger langt fra spillefilmene. Artiklen giver et fint oplæg til at arbejde praktisk med billeder.

Jørgen Bruun Pedersens artikel om årsager til voldsfascinationen og virkningens af underholdningsvold er en spændende og nuanceret artikel, som ikke prøver at komme med den endelige løsning på problemet, men mere lægger op til en debat om menneskesyn.

Birgitte Tuftes artikel er i fin forlængelse af Jørgen Bruun Pedersens artikel.

Hvem er det der ser video og hvad er det de ser?

Er der alders-, køns- og klasse-mæssige forskelle?

Er nogle af de spørgsmål der belyses. Artiklen slutes af med et bud på, hvordan et undervisningsforløb kunne se ud samt med en kraftig opfordring til at oprette de fornødne massemediekurser for lærere.

Bogen afsluttes med en artikel, hvor Gunnar Witt har interviewet nogle unge i alderen 14 til 16 år om de video-film de ser og om deres reaktioner på

dem, samt deres forestillinger om vold, undertrykkelse, fantasi, angst, kammeratskab m.m. Denne artikel afrunder bogen og lader dem, det hele handler om - nemlig de unge - komme til orde.

En ny generation er vokset op med billedmedierne, og hvis vi som undervisere ikke ønsker at komme bagud, må vi se at komme i gang - og denne bog er et udmærket sted at starte.

Eva Kistrup: Et studie i amerikansk og engelsk TV-serie og soap-tradition. AIL, Institut for litteraturvidenskab, Københavns Universitet, Amager 1988. 285 s. + bilag.

Anmeldt af: Jørgen Poulsen, lektor ved Roskilde Universitetscenter.

Eva Kistrups speciale fra 1986 foreligger først publiceret her lidt ind i 1988 og det er beklageligt, fordi det store materiale, der her fremlægges, kunne have bidraget væsentligt til en præcisering af diskussionen om hvad soap-, serier og især det særlige ved Dollars/Dallas egentlig er.

Ved at gennemgå fortællestruktur og tematik i en række udvalgte serier fra England og USA, gives der et så lidt indtryk af "genrens" historie og forskellighed. Den (soap) er faktisk svær at beskrive i få ord. E.K. viser meget tydeligt at det skyldes seriernes lange levetid, hvor de undergår omfattende forandringer (og altså ikke nødvendigvis ligner det man startede med 50 eller 300 afsnit tidligere) og samtidig viser hun, hvor stærkt indholdet er styret af markedets krav. Vi får mange brikker